

JANZA FRIGYES

KÖZRENDI ÉS KÖZBIZTONSÁGI TÁRGYÚ TÖRVÉNYKEZÉSEK SZENT LÁSZLÓTÓL I. FERENCIG 1077-1795

Tisztelt Olvasó!

Szeretek tanítani. Néha ez az elkötelezettségem, ismeretközlési késztetésem túlröpít a teljesítőképességemen. Jellemzően ez akkor fordul elő, amikor nem a szakterületeim kérdéseit boncolgatom, hanem kimerészkedek azokra a szakterületekre, amelyeket csak műkedvelőként ismerek. Így előadásom csak annyiban tudományos, hogy egy tudományos konferencián adhatom elő. A Szent László Év adta lehetőséget ragadtam meg, hogy régi elképzelésemet megvalósítva, áttekintsem a teljes magyar középkor és kora újkor „megkésett” fejlődésünk miatt 1792-ig terjedő időszakának közrendi, közbiztonsági jellegű törvénykezéseit.

Korábbi olvasmányaim alapján kialakult bennem egy olyan érzés, hogy a jelenkor egyes eseményei mintha már megtörténtek volna korábbi fejlődésünk során is, persze más „ruhában”, más objektív külső és belső környezetben, de esszenciális lényegüket tekintve többnyire hasonló, esetenként azonos módon. Azt is éreztem, hogy az adott kor szaktudósai, bár törekedtek a történelmi események tényszerű bemutatására, értékelésükben nem tudtak elszakadni koruk politikai nézetrendszerétől, így mindig csak az uralkodó szemléletet voltak képesek követni, nem ignorálva kortársaik publikációit, nem megbántva tisztelt tudós társaik szakmai érzékenységét. Így a magyar történelem jeles eseményei és történelemformáló személyigeinek cselekedetei, mindig csak az uralkodó szellemi irányzatnak megfelelően lettek bemutatva. Kialakult egy önsorsrontó nemzet képe, amely megszenvedte már a múltat és jövőt. Kialakultak történelmi sztereotípiáink: elbukott forradalmaink, megkésett fejlődésünk, európai lemaradásunk. Megformálódtak hőseink, a szent királyaink, az igazságos Mátyás, a parasztvezér Dózsa, erdélyi nagy fejedelmeink, a lázadó Bocskai, a hezitáló Thököly, az ország függetlenségéért harcoló Rákóczi, a legnagyobb magyar Széchenyi, a lázító forradalmár Kossuth, a haza bölcse Deák, az áruló Károlyi, az irredenta és antiszemita Horthy, a diktátor Rákosi és a gyilkos Kádár.

Diákéveim során ('50-es, '60-as évek) minden történelmi folyamat osztályeseménnyé vált, persze az események mély gyökereinek bemutatása nélkül. Kívülről fűjtük a márciusi ifjak neveit, órányi pontossággal a pesti eseményeket. Számomra azonban igazi felüdülést jelentettek a családi könyvtárunkban fellelt (jórészt indexen lévő) „polgári” történelmi munkák, amelyek teljesen másképp mutatták be az eseményeket, mint a kurzus-történetírók művei. Kedvelt „szórakozásommá” vált a kétféle szemléletmód folyamatos kontrollja, minden történelmi munka esetében. Az 1960-as években, a hazai szépirodalmi kiadások már törekedtek a világirodalom jelentősebb műveinek megjelentetésére. Ezekben, a sorok között is meghúzódva egy újfajta – más népek, más gondolkodók – történelemszemlélete bontakozott ki. A magyar történelem eseményeit feldolgozó szakirodalomban sok értékes publikáció látott napvilágot (kiemelem Nemeskürty tanár úr munkáit), de a nagyközönség számára az igazi áttörést, a szigorúan tényszerű, de az

érdeklődő laikusok által is érthető nyelvezettel a História című folyóirat megjelentetése hozott. Azóta a fejlődés szinte töretlen. Új- és újabb oldalát ismerhettük meg történelmi eseményeinknek, nagyjainkon töredezett a heroikus máz. Önbecsülésünk számos kérdésben regenerálódott, megtanultuk tisztelni történelmünket, nemzeti nagyjainkat. Ez a tisztelet és tisztítási késztetés munkálkodik bennem most is, amikor megpróbálom felhívni a figyelmet néhány olyan tényre vagy összefüggésre, amely a múltban nem kapott méltó figyelmet. A közrendi és közbiztonsági elemeket kívántam első körben feltérképezni, de gyorsan beláttam, hogy ezek folyamatos változásai (szigorodásai, de főként eljárásjogi gazdagodásai) nem érthetőek meg az adott kort befolyásoló hazai és európai folyamatok ismerete nélkül. Ezért –roppant időigényessége miatt - erről letettem és igyekeztem – az adott területi keretek között – olyan törvényeket felvillantani, amelyek részletes elemzésének igénye reményeim szerint megérinthesi a rendészet-történettel foglalkozó szakembereket.

Közel 700 év magyar törvényeit végigolvasva, megéreztem egyfajta történelmi folytonosságot, megtanultam becsülni törvényhozóinkat, akik egy gerincroppantással felérő történelmi hibától eltekintve (lemondás a szabad királyválasztásról, igaz jogfenntartással, de ez csak szépségtapasz) mindvégig, a legnehezebb időkben is, képviselik a független Magyarországot. Az Árpád-házi törvényekben felsejlik a csak lassan csillapodó hatalmi harc Róma és Bizánc között. Feltárulkozik a patrimoniális társadalomból, szinte a hűbéri társadalom átugrásával, a rendi társadalomba átlépő társadalmi fejlődés szinte valamennyi zavarára. Az Árpád-ház kihalását követő mintegy 150 év „idegen”, az európai hűbéri társadalmakban felnőtt uralkodóinak teljes értetlensége a magyar viszonyokat illetően. Európai rendet akarnának megvalósítani, de minduntalan zátonyra futnak az Aranybullán. Centrális hatalmat, központi közigazgatást szeretnének, de a rendiség bátyái áttörhetetlennek bizonyulnak. E kor törvényeinek vezérszavai: a pénz, a birtok, a vám, a rév és a bányajövedelem.

Zsigmond, majd Hunyadi János kísérletet tesz a központi hatalom kialakítására és megerősítésére, de a bárók még sikerrel állnak ellen. Mátyás végül áttöri az ellenállást, megérti, hogy a bárók hatalmával és „jogaival” szemben, csak egy erős központi hadsereg és egy erős közigazgatás létrehozásával vívhatja meg sikerrel a harcot. Az ekkorra már rendkívül erős „nemzetközi” pénzügyi körök támogatásával létrehozza a „Fekete Sereget”, megtöri a bárók ellenállását, korlátozza a jogaikat, új birtokos réteget épít ki. Hatalmát szilárdan fenntartja, nem retten vissza a véres megtorlásoktól, birtokelvonásoktól sem. Ezért sem meglepő, hogy halálát követően az első törvények hatályon kívül helyezik Mátyás minden törvényét, és csak lassan építik vissza azokat a törvényeket, amelyeket ugyan már Mátyás is meghozott, de hiányukban a hétköznapi élet, erős zavarokat szenvedett. A korábbi törvények eltörlése, egyértelműen az új hatalom birtok-újraosztásait kívánta megalapozni. Tehát a cél nem a reform, hanem a nagy vagyonok újraosztása.

Természetesen már a vállalkásom első pillanatában is tudtam, egy rövid tanulmány keretei nem teszik lehetővé a pontos felsorolást, a szakszerű adatolást. Ezért nem szándékoztam a tudományos publikáció szabályainak Prokrasztész-ágyába befeküdni, hanem esszé-szerű feldolgozást választottam. A módszerem rendkívül egyszerű volt. A témát érintő tengernyi szakirodalom a polcokon maradt. Kizárólag a Corpus Juris Hungarici által közölt törvényeket igyekeztem feldolgozni. Ezzel három hónap alatt végeztem, 160 oldalnyi jegyzetszerű végterméssel. Ez a mennyiség egy dolgozatot éppenséggel megalapozna, de egy előadás keretein messze túlnő. Tekintettel azonban a Szent László Évre, fontosnak tartom mindennek előtt a három Dekrétom (sic) jelentőségét aláhúzni.

Történészeink bemutatták, hogy a Dekrétumok számozása nem helyes, az a valószínű, hogy a Harmadik Dekrétom tekinthető elsőnek. Ez fontos kérdés, mert rámutat a királyi teendők fontossági sorrendjére is, annak ellenére, hogy a három törvénykönyv – tartalmát, szabályozási tárgyait tekintve – szerves egészet alkot.

Szent László uralkodását megelőzően, a Nagy Egyházszakadás (1054) új körülményeket teremtett a világi hatalmat megalapozó egyház helyzetében. Hazánkban – sok, most nem részletezhető ok miatt – a bizánci hatalomnak jelentős befolyása volt. Miközben jól kitapintható az Árpád-ház bizánci érdekeltsége (házasságok, trónöröklés reménye, stb.), az uralkodó vezérfonal mégis a Szent Istváni vatikáni (római) minta volt. Jelentősen árnyalta azonban a képet, a még mindig nagyon erős „pogány” természetvallás is. Ez a hármasság még közel két évszázadig zavarta az egységes közrendi állapotok kialakulását. Ennek folyományaként, eltekintve a „bibliai bűnöktől”, a közbiztonsági állapotok szabályozása is elsősorban az állam és az egyház viszonyára, a megfelelő eljárási rendek kialakítására korlátozódott. A fő bűnök (emberölés, lopás, paráznaság, hatalommal való szembeeségülés, stb.) törvényekben történő szabályozása azonban egyre inkább háttérbe szorult (mennyiségileg), a pénzügyi, adózási és kereskedelmi szabályozások mögött. Már Kálmán király Dekrétomaiban is érezni ezt az eltolódást. Az uralkodásra kiválóan felkészült, művelt Kálmán már tagadja a boszorkányok létezését, de elismeri a bűbajosok és a vajákosok „kártételeit”, az ellenük való küzdelem jogosságát. Szabályozza és erős kontroll alatt tartja a közállapotokat.

Jelentős közrendi és közbiztonsági változást hoz a nagyurak által II. Andrásra rákényszerített Aranybulla. Történelmi jelentősége abból is kiviláglik, hogy 1790-ben, II. Lipót királyi esküjében, és Magyarország független királyságként történő megerősítésében is szerepel az Aranybulla előírásainak betartása (persze az ellenállás jogát kivéve). Az Aranybulla nagyfokú hasonlóságot mutat a Magna Charta-val, amelynek okait kutatva meg kell említenünk, hogy az angol bárók általi fogalmazványt ugyanaz a Róbert atya jegyezte le, aki később a IV: Keresztes hadjárat során, a magyar főurakkal tartott hosszú szoros kapcsolatot.

E nagy történelmi ugrás után, ha visszatekintünk az ország három részre történő szakadásának időszakához, nem mehetünk el szó nélkül a Werbőczy-féle törvénykönyv mellett, jóllehet az ebben foglalt törvénycikk, soha nem lettek hivatalosan kihirdetve. Jelentőségük túlbecsülhetetlen, mert a hazai közrendi és közbiztonsági állapotok szabályozásának a későbbi évszázadokban, biztos irányítójá maradt.

A törökök által megszállt területekre nézve a magyar országgyűlés továbbra is kiterjesztette a határozatait, mintegy jelezve a helyzet átmenetiségét. Külön kezelte az országgyűlés Erdély helyzetét. A későbbiekben Erdély meghozza a maga közrendi és közbiztonsági határozatait, intézkedéseit. Ezek jól dokumentáltak, részleteiben is ismerhetőek. Figyelemre méltó, hogy a magyar országgyűlés, 1542 a zavaros időkre való tekintettel, 15 és fél éves időtartamra visszamenően, elévülést és pertilalmat rendel. Az ok persze elsősorban a birtokviszonyok tisztázatlanságában, mintsem a kegyelmi szándékokban keresendő. Polarizálódik a magyar arisztokrácia és a nemesség, sokan birtokvesztetteké váltak, többen az Erdélyi vagy Partium-i birtokaikra húzódtak vissza. Nem meglepő, hogy később – jellemzően a XVII. században, a Habsburg uralkodó-ház, szinte akadálytalanul tudja „lecserélni” a korábbi évszázadokban történelmileg formálódott főnemességet, és kialakítani a hozzá hű új, aulikus arisztokráciát. Létrejön egy erősen markáns földrajzi elhatároltság is. A jellemzően katolikus és aulikus Dunántúlon erőre kapó új arisztokráciával szemben, markáns, vallási egyenjogúságon alapuló „ellenálló” vonásokat

mutat a Tiszántúlról és a Partium. Nem véletlen, hogy a későbbi felkelések, mozgalmak, forradalmak, kivétel nélkül az ország keleti feléből indulnak (Bocskai, Thököly, Rákóczi). Bár mindegyik megmozdulás más és más, egyéni jegyeket mutat, érdekes közös vonásuk, hogy szinte mindegyik jelentős tartalmi győzelemmel ér véget. Szokott fordulat elbukott forradalmainkról beszélni, és ez a központi hatalmi kérdések tekintetében igaz is, azonban e tömegmozgások, felkelések, forradalmak tartalmi követeléseit, szinte kivétel nélkül kénytelen a „győztes” hatalom elfogadni, vagy kis időbeli eltolódással törvényekben is megerősíteni. Bocskai szinte összes követelése megjelennek a bécsi békében, vagy Rákóczi magyar függetlenséggel kapcsolatos törekvései részben a szatmári békében, majd később III. Károly és végül a II. Lipót által jóváhagyott országgyűlési döntésekben. A Szatmári béke e tekintetben is rendhagyó, mert a majtényi síkon a kurucok csak zászlóikat tették le, fegyvereiket nem. Teljes büntető- és tulajdon amnesztia mellett személyes fegyverekkel távozhattak, amennyiben a törvényes királyra leteszik a hűségüket. Ettől azonban lényegesebb, hogy a bécsi udvar kénytelen volt tudomásul venni, hogy az ország területi egységének helyreállítása, megköveteli az ősi jog alapján rekonstruált alkotmányos rend elismerését is.

A közrendi és közbiztonsági állapotok különösen jól szemléltethetőek a mohácsi csatavesztés utáni időszakban, az ország három részre szakadásának folyamatában, majd később megalkotott törvények által. Olvasásukkor jól kirajzolódnak az adott kor nehézségei ellenére azok a törekvések, amelyek Magyarországot továbbra is (a szakadás ellenére is) egységes, szuverén entitásként akarják láttatni. Közrendi és közbiztonsági ügyeket illetően pedig visszautalnak a dicső király-elődök törvényeire.

A nagyon vázlatos és szubjektív válogatás is meggyőzheti az olvasót: a magyar karok és rendek egész történelmünk során a „történelmi alkotmány” előírásait követve, a legsúlyosabb elnyomás és megszállás éveiben is kitartanak az ország függetlensége mellett, hűen követve ezzel a mai előadást inspiráló Szent László király, és általában az Árpád-házi királyok abbéli igyekezetét, hogy megszilárdítsák és folytonos felügyelet alatt tartásuk az ország belső rendjét és közbiztonságát. Történelmi áttekintésünk hozzásegít minket is ahhoz, hogy megértsük és tiszteljük történelmi alkotmányunk máig ható erejét.

Jogszabályok:¹

- Szent László király dekrétomainak első könyve
- Szent László király dekrétomainak második könyve
- Szent László király dekrétomainak harmadik könyve
- 1537. évi IX. törvénycikk a köznyugalom háborítói ellen csapatok tartandók
- 1537. évi XIX. törvénycikk az Isten egyházeit a világiak kezéből idejekorán ki kell szabadítani
- 1545. évi XVI. törvénycikk a királynő azok után a fekvőjóságok után, a melyeknek Magyarországon van birtokában, tartson katonát
- 1545. évi XXXIII. törvénycikk a királynak vagy helytartójának az ország törvényeivel ellenkező levelei a javak visszaadásában meg nem tartandók
- 1545. évi XLIV. törvénycikk a kiket a fosztogatás vagy rablás büntényében tetten kapnak, azokat az ispánok és kapitányok halállal vagy más megérdemlett büntetéssel büntessék
- 1546. évi II. törvénycikk hogy Magyarország nem szabadul föl, annak az oka: Isten haragja
- 1546. évi XV. törvénycikk az országlakosok megtartandók az ő régi szabadságaikban
- 1546. évi XXIX. törvénycikk Mária királynét reá kell venni, hogy a várakat és fekvőjóságokat, melyeket az ő emberei elfoglaltak, adja vissza
- 1546. évi XLV. törvénycikk az egri egyházat püspökkel, és a várat őrséggel kell ellátni

¹ Forrás: Corpus Juris Hungarici DTT Digitalizált Törvényhozási Tudástár

- 1548. évi VII. törvénycikk a kik tudománnyal foglalkoznak, azokról a király gondoskodjék
- 1552. évi XXXVII. törvénycikk aranyat és ezüstöt az országból ki ne vigyenek
- 1552. évi XLIII. törvénycikk a nyilvános gonosztevők büntetése
- 1553. évi I. törvénycikk az országgyűlés hirdetésének okáról
- 1553. évi XIX. törvénycikk az ország szabadságainak megtartása
- 1553. évi XXIV. törvénycikk az eretnek könyvek kiadása és nyomtatása
- 1553. évi XXV. törvénycikk a vár ostroma alatt rendületlenül kitartott egri katonák javára tiz dénárnak adózásáról
- 1554. évi XI. törvénycikk az összes rendek szabadságainak és kiváltságainak megtartása
- 1554. évi IX. törvénycikk a munkásokat veréssel ne illessék; és arról, hogy a munkáért mit kapjanak
- 1556. évi XXV. törvénycikk a vallás ügye
- 1556. évi XXVII. törvénycikk a jobbágyok régi szabadságának újból visszaállítása arra nézve, hogy költözkdhessenek és őket más helyre elvihessék
- 1557. évi V. törvénycikk a birodalmi gyűlésre rendelt országos követek költségeinek a megtérítése
- 1559. évi IX. törvénycikk magyar ügyekben a német kancelláriából leveleket ki ne adjanak és hogy azokat, a kik a királyi parancsokat számba nem veszik, tettleg megbüntessék
- 1559. évi XV. törvénycikk hadi segély több évre meg nem engedhető és megokolása annak, hogy a rendek az adókirovást több évre miért nem határozhatják el
- 1559. évi XVII. törvénycikk a magyarok a mindennapi csapások és a közvetlen közelükben levő ellenség szakadatlan rablásai daczára, a melyeket szenvednek, hadi segélyben sem adóznak kevesebbet, mint a többi országok
- 1559. évi LIV. törvénycikk a közhivatalnokokat és tisztségeket elvállalni vonakodókat a decretumban előirt büntetéssel sújtásuk
- 1563. évi III. törvénycikk a császárnak az 1565. évre följánlott segély vagy adó
- 1563. évi XXXVIII. törvénycikk rövid eljárás a szándékos gyilkosságnál
- 1563. évi XL. törvénycikk a gyilkos jobbágyokat és nem nemes szolgálókat a régi szokás szerint itélik el és büntessék meg
- 1563. évi XLIX. törvénycikk az ügyvédek üres kifogásait, álokoskodásait és huza-vonáit a bírák lelkiismeretesen elvessek
- 1563. évi LI. törvénycikk a szegények, akiknek peres ügyeit a királyi törvényszéken pénteken és szombaton bírálják el, szegénységükről az alispántól és a szolgabíráktól bizonyítványt vegyenek
- 1563. évi LXXVI. törvénycikk azokat, a kik az országgyűlésen panaszolkodókat megölik vagy megkárosítják, hűtlenséggel sújtásuk
- 1569. évi VI. törvénycikk három évre segélymegajánlás
- 1569. évi XXXVII. törvénycikk a bárósági tisztek adományozása
- 1569. évi X. törvénycikk a régi mentességek a békésebb időkhöz függőben maradjanak és a kik ezutánra magukat az erdélyinek alávetik, azok az egész kirovást fizetni tartozzanak
- 1609. évi XI. törvénycikk az országlakók mentegetődzése az irányban, hogy Magyarországból az idegen nemzetbelieket végképen ki nem zárták
- 1609. évi LXVIII. törvénycikk különböző követek küldéséről, ugy a császári szent felséghez és a római szent birodalomba, mint a többi országokba és tartományokba; és hogy azok kik legyenek
- 1618. évi LXVI. törvénycikk arról, hogy az ispánok és alispánok negyedévenként a gonosztevők ellen nyomozásokat tartsanak; különösen pedig a Csemetey István gyilkosainak a kinyomozásáról és megbüntetéséről
- 1622. évi XVIII. törvénycikk az udvari és a magyar kamara egymás mellé rendelt viszonyáról
- 1622. évi XXXIX. törvénycikk a csavargó lovasok és gyalogosok megzabolásásáról
- 1622. évi LXIV. törvénycikk a rablók és gonosztevők büntetéséről
- 1625. évi VI. törvénycikk az anya-, feleség- és gyermekgyilkosok, meg a többnejűek elleni eljárásról és azok büntetéséről
- 1625. évi XIII. törvénycikk a csavargók és rablók megzabolásásáról és velük szemben az eljárás módjáról
- 1625. évi XXIV. törvénycikk az ország véghelyein az idegen katonák megtűréséről
- 1625. évi XL. törvénycikk bekövetkezvén a pénznek megjavítása, a dolgoknak és a munkáknak az árát kik szabályozzák
- 1635. évi LXV. törvénycikk a bíróság és törvényesen meghozott ítéleteket végrehajtással foganatosítani kell, a melyet az ellenkező parancsok és a magán hatalom meg ne akadályozhassanak

- 1638. évi XXVII. törvénycikk a hatalmaskodásokról kelt cikkelyeknek kiterjesztése és további magyarázása
- 1638. évi LX. törvénycikk a közönséges gonosztevők iránt nyomozás, letartóztatás és eljárás előírása
- 1647. évi XXI. törvénycikk, hogy Ő felsége vagy utódai jövőre ne adományozzák el az ország vármegyéit és a magánosok uradalmait
- 1647. évi XLI. törvénycikk a szabad és kóborló hajdukkal, a kik országszerte rabolnak, miképen kell elbánni
- 1647. évi CXVIII. törvénycikk nagyságos Thököly Istvánnak a késmárkiak ellen előbbi jogával szabad élnie
- 1649. évi XLIV. törvénycikk az országgyűlések ne tartsanak két hónapnál tovább; az ügyvédek és harminczadosokat ne engedjék be az ország rendének ülésébe; ajándékokat nem szabad elfogadni
- 1655. évi XLIII. törvénycikk bizonyos cikkelyeknek, úgy az azokban felsorolt, mint föl nem említett hajduvárosokra való kiterjesztése, és a nyilvános nyomozások körül kihágást elkövető alispánok büntetéséről
- 1659. évi XVI. törvénycikk a martalócok, gonosztevők s kóborlók üldözésének módját s büntetését elrendelik
- 1659. évi XVIII. törvénycikk a súlyos gonosztetteik miatt hirhedt mágnások miképpen büntetendők
- 1659. évi XC. törvénycikk az oláhoknak az ország s a szentkorona jogsérelmével megerősített kiváltságait és külön jogait eltörlik
- 1681. évi LIX. törvénycikk a kijózanodott s hűségre önként visszatérő száműzötteknek, jószágaiknak oly állapotban, a milyenben most vannak, valóságos visszaadása mellett általános bünbocsánatot engednek
- 1687. évi IV. törvénycikk Jeruzsálemi II. Endre király 1222. évi 31. törvénycikkelyét bizonyos részében megmagyarázzák
- 1687. évi V. törvénycikk úgy a korábbi zavargások idejében, mint azután a jelen időkig elkövetett kihágások miatt, mindenkinek összesen és egyenként, különbség nélkül, általános közbocsánatot adnak s azt az eperjesi bizottságra is kiterjesztik, kivévén ez alul a lázadás fejét s a vele megmaradókat
- 1687. évi X. törvénycikk a főrendek üléséről
- 1687. évi XXVI. törvénycikk a külföldiek befogadásáról
- 1715. évi XXII. törvénycikk a magyarországi főpostamesterről és postásairól
- 1715. évi LI. törvénycikk a kamat elvesztéséről, ha az hat százalékon felül volna kikötve
- 1715. évi LV. törvénycikk az alábbirottak ellen kihágást elkövetőkre nézve eljárás és büntetés megállapítása
- 1715. évi LIX. törvénycikk a katonai, közigazgatási s közgazdasági ügyekre vonatkozó rendszer kidolgozására bizottságot neveznek
- 1723. évi IX. törvénycikk hűtlenségi bünt magukban foglaló esetek
- 1723. évi XI. törvénycikk még néhány, előbb hűtlenségi esetet halálbüntetéssel sújtani rendelnek
- 1723. évi XXXVIII. törvénycikk az ügyvédekről
- 1723. évi CXI. törvénycikk, hogy a rejtőzködő kihágókat megfékezzék
- 1790/91. évi XV. törvénycikk az ifjuság neveléséről
- 1790/91. évi XLII. törvénycikk a kinváltásról
- 1792. évi VII. törvénycikk a magyar nyelv tanításáról és használatáról
- 1792. évi IX. törvénycikk, hogy a magyar és határörvidéki ezredekhez fő- és törzstisztekül született magyarok választassanak s ezredtulajdonosokul kineveztessenek, valamint a katonai fiatalságnak a katonai akadémiákban való neveléséről